

PARTE II: DISCIPLINAS DE BACHARELATO

I- PRIMEIRO CURSO DE BACHARELATO: HISTORIA DO MUNDO CONTEMPORÁNEO.

1.1 Introdución.

Un dos obxectivos xerais mais importantes do Bacharelato consiste na comprensión do mundo actual a través da análise e valoración das súas realidades e dos antecedentes e factores que inflúen nelas. Pero ademais, para comprender a realidade presente na súa verdadeira dimensión, o coñecemento histórico proporciona unha serie de instrumentos específicos da nosa disciplina, como a indagación da orixe e da evolución dos procesos históricos e a análise das relacións que se establecen entre eles. Deste modo, o coñecemento histórico permite a interpretación da sociedade actual ó entende-lo presente como unha fase dun proceso inacabado, que se configura a partir de elementos herdados do pasado que podemos interpretar para modela-lo futuro.

Ó mesmo tempo, ese coñecemento proporciona o marco axeitado para que as aprendizaxes asimiladas no conxunto das disciplinas adquiran sentido e se configuren como un esquema cultural trabado e coherente. A análise da multiplicidade dos factores que interveñen nunha realidade humana, o cambio permanente e a irrepitibilidade dos feitos históricos permiten exercitar facultades que axudan a adquirir certas habilidades cognitivas e a consolidar unha madurez persoal, que facilitan actuar dunha forma responsable e autónoma.

A creación dunha memoria colectiva, imprescindible para dotar ós pobos e ós individuos que os integran dunha identidade, conséguese, en parte, por medio do coñecemento global que proporciona o estudo da humanidade no seu devir e a reflexión sobre a propia sociedade na que se vive. Este coñecemento é básico na medida que axuda a desenvolver actitudes participativas, tolerantes e solidarias, que facilitan notablemente a inserción dos individuos na sociedade da que forman parte.

A selección de contidos responde a dous tipos de consideracións de carácter curricular: dunha parte trátase de reduci-lo ámbito temporal de forma que sexa posible acometer, con certa profundidade, algúns temas importantes e doutra exercita-los procedementos habituais do traballo do historiador, tales como a análise de fontes, a interpretación de documentos, a relatividade das interpretacións, etc.

No desenrolo da programación o profesor poderá inclusive articular convenientemente contidos relativos ó presente que teñan as súas claves explicativas nun pasado próximo. Os coñecementos poderán organizarse partindo do presente para volver a el, nunha dinámica na que se encadea a presentación do problema coa busca das súas raíces. Ademais, a selección adecuada das cuestións mais aptas da actualidade que vaian xurdindo servirá para que o alumnado relacione a Hª do Mundo Contemporáneo coas súas vivencias e coa consecución dos obxectivos que persegue a ensinanza da Historia.

1.2 Obxectivos didácticos xerais.

1.2.1- Explicar, situándoos axeitadamente no tempo e no espazo, feitos e acontecementos relevantes da Historia do Mundo Contemporáneo, valorando

seu significado no proceso histórico e as súas repercusións no presente.

1.2.2- Comprender os principais procesos económicos, sociais, políticos e culturais que configuran a Historia recente, identificando seus trazos mais significativos e analizando os factores que os foron conformando.

1.2.3- Adquirir unha visión global do mundo contemporáneo que, superando enfoques localistas, facilite o análise de situacións e problemas do presente, considerando neles tanto os seus antecedentes históricos como súas relacións de interdependencia.

1.2.4- Empregar con propiedade a terminoloxía básica acuñada polos historiadores e realizar actividades de indagación e síntese nas que se analicen, contrasten e integren informacións diversas, valorando o papel das fontes e do traballo do historiador.

1.2.5- Desenvolver a sensibilidade e a responsabilidade dos alumnos ante os problemas sociais, en especial os que afectan ós dereitos humanos e á paz, adoptando actitudes democráticas e tolerantes e adquirindo independencia de criterio e hábitos de rigor intelectual.

1.2.6- Argumentar as propias ideas sobre a sociedade e revisalas de xeito crítico tendo en conta novas informacións, corrixindo estereotipos e prexuízos e entendendo o análise histórico como un proceso en constante reelaboración.

1.3 Programa de Historia do Mundo Contemporáneo de 1º de Bacharelato e Temporalización de contidos.

Temporalización da 1ª Avaliación de HMC de 1º Bacharelato: se desenvolverá entre os meses de Setembro e Decembro e abarcará os contidos seguintes:

I- O Antigo Réxime e as súas características sociais, económicas e políticas. A Ilustración.

- Economía agraria e mercantilismo (Colbert).
- Sociedade estamental e ascenso da burguesía.
- Monarquía absoluta e parlamentarismo. Hobbes, Bossuet e Locke: Diferencias.
- A Ilustración: pensamento político (Voltaire, Montesquieu, Rousseau) e económico (Fisiocracia – Quesnay- e liberalismo - Smith).

II- A Revolución Industrial.

* A Primeira revolución Industrial

- A economía preindustrial.
- Cara un novo modelo económico: o capitalismo.
- Progreso científico-técnico, revolución agraria , demográfica e dos transportes.
- A industria téxtil e siderúrxica.
- Consecuencias sociais e demográficas
- A Primeira Revolución Industrial e a súa difusión. O fracaso da industria téxtil e siderúrxica en Galicia. O caso de Sargadelos.

* A Segunda Revolución Industrial.

- Os sectores innovadores: ferrocarril, banca, electricidade e industria pesqueira en Galicia.

III. A crise do Antigo Réxime

- A independencia das Trece Colonias norteamericanas: o nacemento dos Estados Unidos.
- A Revolución Francesa. Causas e fases.
- O Imperio Napoleónico.

IV. Liberalismo e revolucións liberais. Romanticismo. Nacionalismo.

- A Restauración.
- O Liberalismo.
- As revolucións liberais de 1820, 1830 e 1848.
- O Nacionalismo. As primeiras manifestacións do galeguismo.
- As unificacións de Italia e Alemaña.
- A emancipación latinoamericana.

Temporalización da 2ª Avaliación de HMC de 1º Bacharelato: se desenvolverá entre os meses de Xaneiro e Marzo e abarcará os contidos seguintes:

V- Cambios e movementos sociais.

- A nova sociedade de clases. A burguesía e o proletariado. Os grupos tradicionais: fidalguía e campesiñado en Galicia.
- Problemas sociais da industrialización. O movemento obreiro.
- As grandes ideoloxías do movemento obreiro: sindicalismo, socialismo e anarquismo.
- A Primeira e Segunda Internacionais. As orixes do movemento obreiro en Galicia

VI - A dominación europea do mundo. O imperialismo.

- Colonialismo e imperialismo. Causas e consecuencias.
- As grandes potencias europeas no século XIX: Inglaterra, Alemaña, Francia, etc.
- A expansión colonial das potencias europeas. O reparto de África.
- As grandes potencia extraeuropeas: EEUU e Xapón.

VII- A I Guerra Mundial e a organización da paz.

- As causas. A Paz Armada. A política de Alianzas.
- O desenvolvemento do conflito.
- Consecuencias. Tratados de paz.
- A Sociedade de Nacións e as relacións internacionais no período de Entreguerras, 1919-1933.

VIII- A Revolución rusa.

- Antecedentes. A Rusia tsarista. A Revolución de 1905.
- As revolucións de Febreiro e Outubro de 1917.
- O nacemento da URSS.
- O período stalinista.

IX- A economía no período de Entreguerras.

- Os anos vinte. A crise de 1929.
- A Gran Depresión dos anos trinta. As consecuencias. Os retornados americanos en Galicia.
- As respostas á crise. O New Deal.

Temporalización da 3ª Avaliación de HMC de 1º Bacharelato: se desenvolverá entre os meses de Abril e Xuño e abarcará os contidos seguintes:

X- As democracias e o ascenso dos totalitarismos.

- A crise da democracia liberal. A República de Weimar.
- Os totalitarismos nazi e fascista.
- As viraxes cara á guerra (1933-39).

XI- A II Guerra Mundial e as súas consecuencias.

- Antecedentes da guerra.
- A evolución do conflito.
- Características.
- Os tratados de paz.
- Balance da guerra.
- A nova orde de posguerra da ONU.

XII- A Guerra Fría e a política de bloques.

- Concepto de Guerra Fría.
- A formación dos dous bloques. O movemento dos non-aliñados.
- A Guerra Fría: conflitos, crise e coexistencia.
- O proceso de Unión Europea.
- A economía.

XIII- A Descolonización.

- Factores explicativos do proceso de descolonización.
- As principais fases descolonizadoras: a rebelión de Asia, a independencia de África, a cuestión de Oriente Próximo e a independencia do mundo islámico.
- As consecuencias da descolonización: neocolonialismo e subdesenvolvemento.O Terceiro Mundo.
- América Latina.

XIV.- O mundo actual.

- Afundimento da URSS e desaparición do bloque comunista
- A consolidación da Unión Europea.
- Os problemas de América Latina.
- Os conflitos bélicos.
- O S XXI: desigualdade e globalización.

XV. Sociedade e cultura do novo milenio.

- Unha nova sociedade. Características e cambios.
- Movementos sociais
- Transformacións científicas e tecnolóxicas
- Un mundo global

1.3.2 Contidos mínimos

I. O Antigo Réxime.

- Definición e as súas estruturas (demográficas, económicas, sociais e políticas).
- Principais representantes do pensamento político e económico ilustrado.

II. A revolución industrial.

- O Capitalismo: orixe, evolución e trazos básicos.
- O proceso de industrialización: inicios en Gran Bretaña, enerxías e principais sectores.
- A segunda fase da industrialización: enerxías e sectores.

III. A crise do Antigo Réxime.

- A Revolución Francesa: causas, mapa político e fases.
- A época napoleónica

IV. Liberalismo e revolucións liberais. Romanticismo. Nacionalismo.

- A Restauración.
- Concepto de liberalismo, romanticismo e Nacionalismo. Principais acontecementos e procesos.

V. Cambios e movementos sociais.

- A nova sociedade industrial: burguesía e proletariado.

- As ideoloxías do movemento obreiro: sindicalismo, marxismo e anarquismo.
- VI. A dominación europea do mundo. O imperialismo.
 - Causas e factores do imperialismo.
 - Principais potencias imperialistas: Reino Unido, Francia, Alemaña, EEUU, Xapón, etc..
- VII. A I Guerra Mundial e a organización da paz.
 - Causas e consecuencias da guerra.
 - A organización da paz: os tratados de paz e a Sociedade de Nacións.
- VIII. A Revolución Rusa.
 - As revolucións de Febreiro e Outubro de 1917.
 - A construción política da URSS.
 - A época de Stalin.
- IX. A economía no período de entreguerras.
 - A crise de 1929 e a depresión: causas, consecuencias e as saídas da crise.
- X. As democracias e o ascenso dos totalitarismos.
 - Fundamentos doutrinais dos fascismos atendendo tamén ás particularidades do fascismo italiano e o nazismo alemán.
- XI. A II Guerra Mundial e as súas consecuencias.
 - Causas e consecuencias.
 - A organización da paz: conferencias e tratados.
- XII- A Guerra Fría e a política de bloques.
 - A bipolarización política: formación e caracterización dos bloques.
 - Conflictos representativos: a Guerra de Corea e a crise cubana.
 - O proceso de construción europea
- XIII- A Descolonización.
 - Factores e principais fases.
 - As diferentes vías cara á independencia: o caso da India e o caso alxeriano.
 - As consecuencias da Descolonización: o Neocolonialismo e as novas formas de dependencia: o intercambio desigual e a débeda externa.
- XIV. O mundo actual.
 - A nove orde mundial: a desaparición do bloque comunista.
 - Os conflitos bélicos máis significativos: antiga Iugoslavia, Oriente medio e o terrorismo islamita.
 - Concepto de globalización.
- XV. Sociedade e cultura do novo milenio.
 - características principais na nova sociedade: a comunicación, o consumo, o urbanismo, a globalización,...
 - Movementos sociais máis significativos: ecoloxismo, feminismo, antiglobalización,...

1.4 Estratexias e metodoloxías didácticas

1.4.1- Estratexias expositivas: nas exposicións dos contidos da materia, o profesorado fomentará a participación do alumno fronte á simple recepción pasiva desas explicacións. Promoverá o diálogo constante e interactivo entre os propios alumnos e entre estes e o profesor, as preguntas aclaratorias etc., procurando erradicar temores, prexuízos, reservas e receos.

1.4.2- Estratexias referenciais: O profesor terá unha relación constante coa realidade inmediata -noticias de prensa, conflitos actuais, e algúns feitos significativos da historia comarcal ou local contemporánea- e coa práctica, para posibilitar unha memorización máis comprensiva y aprendizaxes máis

significativos.

1.4.3- Estratexias de indagación para a asimilación de contidos procedimentais e hábitos, técnicas e métodos de traballo e estudo: webquest, pequenos traballos de síntese mais que de investigación con bibliografía variada, comentarios de textos que mais tarde se exporán conxuntamente, comentarios de mapas, táboas e gráficas, etc..

1.4.4- Estratexias de intercambio e debate: para a consecución de criterios e personalidade propios, para asimilación crítica dunha serie de valores e actitudes. Fomento de debates, cinefórum, pequenas dramatizacións, xogos de simulación, saídas ao entorno mais próximo, simulacións de investimentos en Bolsa, etc..

1.4.5- Darase prioridade a unha metodoloxía globalizadora de tódolos aspectos que caracterizan cada época histórica -económicos, sociais, políticos e culturais -, intentando aproximarnos ó concepto de "historia total", fronte a unha visión excesivamente especializada e marcada polos acontecementos, aínda que sen esquecer as efemérides mais importantes como referentes excepcionais do noso pasado.

1.4.6- Fomento das TIC, sobre todo o uso de internet xa sexa coma fonte de información e investigación (a través de webquest ou cazas do tesouro), coma lugar de encontro (blogues de alumn@s ou clase) ou coma fondo de materiais de clase e complementarios.

1.5 Criterios e instrumentos de avaliación

O alumnado na avaliación deberá amosar:

1) Si seleccionan, comprenden e asimilan conceptos e procesos propios da materia de Historia, e si os utilizan de xeito coherente e adecuado.

2) Si aplican as técnicas e métodos de traballo axeitados para estudar materiais propios das nosas disciplinas como documentos, restos históricos, edificios (pazos, igrexas, mosteiros, etc.), mapas topográficos e temáticos, fotografías, diapositivas, ou a propia paisaxe do entorno, coa finalidade de obter información, interpretala e avaliala.

3) Si expresan correctamente e de forma precisa as ideas e conceptos obtidos no proceso de aprendizaxe, utilizando a terminoloxía axeitada.

4) Si manifestan capacidade (creatividade) para relacionar, sintetizar, seleccionar e reelaborar a información e comprender problemas e procesos de forma estrutural.

A avaliación realizarase a dous niveis: traballo individual e traballo de grupo. Na avaliación do traballo individual teranse en conta aspectos como a capacidade de descrición, de relación e de análise dos problemas históricos e xeográficos, a comprensión e expresión dos mesmos tanto de forma oral como escrita, os conceptos específicos da historia e da xeografía e o desenvolvemento de actitudes de cara á materia. Na avaliación do traballo en grupo se valorará tanto o funcionamento do pequeno grupo e a aportación individual de cada alumno e alumna no mesmo, como a participación e o rigor nos debates e nas postas en común.

Os instrumentos de avaliación dentro desta planificación serán:

1.5.1 Observación: nos permitirá comprobar o ritmo de adquisición de contidos conceptuais, das técnicas e da metodoloxía de indagación, e das actitudes do

alumnado (interese pola materia e actitudes sociais mais relevantes como a convivencia, tolerancia, solidariedade, etc.).

1.5.2 As probas: controis e exames. Ateranse sempre a contidos desenvolvidos na clase mediante explicación do profesor ou exposición de traballos e debates protagonizados polos alumnos. O plantexamento dos exames se orientará cara a unha demostración de comprensión dos contidos, das capacidades de interrelación multicausal, de capacidades de sínteses, capacidades de expresións, razoamento con exemplificacións que concreten eses coñecementos, etc..

1.5.3 Os traballos de grupo: valorarán o nivel de organización do equipo que van acadando os alumnos/as, o desenvolvemento do traballo na busca de información (fontes ou bibliografía), planificación do traballo, utilización de material gráfico, estatístico ou de textos históricos, etc. De tódolos xeitos, terase sempre en conta que este tipo de actividades son especialmente laboriosas para os estudantes.

1.5.3 Traballos individuais: consistirán fundamentalmente en comentarios de textos históricos a realizar na casa polos alumnos nos que se valorará os principios propios destas probas: capacidade de interrelación, de análise, de pertinencia no desenvolvemento dos contados, de expresión, etc.

1.5.4 As probas serán fundamentalmente escritas, pero poderán realizarse tamén algunhas de tipo oral. En cada avaliación faránse probas parciais que servirán para facer a media da avaliación. Non se farán medias con notas inferiores a 3'5. Haberá unha recuperación por avaliación, que poderá facerse antes ou despois da mesma, en función da marcha do curso. Dentro de cada bloque de contidos poderá facerse unha proba de conxunto a modo de repaso e para cumprir os obxectivos da avaliación continua.

De darse a situación, procurarase celebrar as probas en horario lectivo que vaia seguido ou precedido dalgún dos recreos, para dar a posibilidade ao alumnado que o precise de aproveitar ese tempo, co gaio de completar satisfactoriamente o exame. No caso de precedencia do recreo será preceptivo que todo o alumnado estea presente na aula para dar comezo á proba.

1.5.5 A asistencia aos exames é obrigada nas datas e horas indicadas. Só por razón moi grave e debidamente xustificada disculparase a falta de asistencia aos mesmos; noutro caso, perderase a opción do exame correspondente, tendo que pasar á proba de recuperación.

A hora do exame é única e exclusivamente para a realización do mesmo. Non se permitirá en ningún caso a realización doutras tarefas mesmo cando o alumno/a diga ter rematado. O alumno/a tampouco poderá saír da aula mentras non remate o tempo destinado á realización do exame.

1.5.6 Aqueles alumnos/as que, chegado o remate do curso, teñan unha única avaliación suspensa, terán dereito a recuperala antes do final do curso. Aqueles que cheguen ao final con dúas avaliacións suspensas, despois de terse realizado as correspondentes probas de recuperación, deberán pasar a recuperar na proba de setembro.

1.6 Criterios de Cualificación

Os criterios de cualificación que se están a aplicar polo profesorado deste Departamento na materia de Historia do Mundo Contemporáneo de 1º de Bacharelato son os seguintes:

- 1) Os contidos conceptuais e o rigor na expresión conceptual se avalían mediante exames convencionais parciais por cada avaliación, e computan un 70% nas notas das tres avaliacións e da nota final.
- 2) Os contidos procedimentais se avalían mediante traballos complementarios individuais e de grupo e que computan un 15% nas notas das tres avaliacións e da nota final.
- 3) Os contidos actitudinais se avalían mediante debates, intervencións dos alumnos nas tarefas de clase, desenvolvemento de temas transversais, etc. no día a día na aula, e computan un 15% nas notas das tres avaliacións e na nota final.

1.7 Actividades e reforzos para lograr a recuperación.

En canto ás Actividades de Recuperación, debemos ter e conta que os contidos de cada avaliación van formando un todo continuo e interrelacionado que configura a idade contemporánea. Polo tanto, o alumnado deberá ir tomando un coñecemento globalizado dela, sumando contidos etapa por etapa, interrelacionando acontecementos e novas ideoloxías, tendo en conta os procesos causais, ...

Polo tanto, haberá exames de recuperación que seguirán as pautas marcadas nos capítulos 1.5 Criterios e instrumentos de avaliación e 1.6 Criterios de cualificación, aínda que neste caso só entrarán nos exames os contidos mínimos esixibles, que son os que constan como tales no capítulo 1.3.2.

Haberá un exame de recuperación por cada avaliación, e, no seu caso, un final.

En canto ós Reforzos para lograr a Recuperación, o profesorado da materia de Hª do Mundo Contemporáneo de 1º de Bacharelato, asiduamente fai prácticas na aula de exercicios de comentarios históricos, e así mesmo encomenda a realización de tales exercicios para o seu tempo libre, prácticas que logo teñen o seu reflexo nas probas de exame, e na avaliación e cualificación de contidos procedimentais.

1.8 Materiais e recursos didácticos.

Libro de texto: VV.AA.: Historia do Mundo Contemporáneo de 1º de Bacharelato. Editorial Anaya.

Mapas murais históricos da Editorial Vicens Vives:

*Europa no século XIX.

*África na época dos imperialismos.

*Asia na época dos imperialismos.

*Europa trala Primeira Guerra Mundial.

*A Segunda Guerra Mundial.

*A Europa trala Segunda Guerra Mundial

Comentarios de texto tomados do propio libro de texto, e dos libros:

* BAAMONDE, A.- VILLARES, R.: El Mundo Contemporáneo, siglos XIX y XX. Editorial Taurus.

* BAAMONDE, A.-VILLARES, R.: Hª do mundo contemporáneo. Santillana.

* ARTOLA, Miguel: "Textos fundamentais para la Historia". Alianza Universidad Textos.

- * LÓPEZ CORDÓN M^aV.-MARTÍNEZ CARRERAS, J.U.: Análisis y comentarios de textos históricos II. Edad Moderna y Contemporánea. Alhambra Universidad.
- * Prensa cotiá: para consulta e traballo.

*Películas de cine e documentais: “Daens”, “Promises”, “The march”, “El efecto Iguazú”, etc,

1.9 Programación de temas transversais

De conformidade cunha intención integradora e globalizadora descríbese brevemente o xeito en que se incorporaron as diferentes áreas transversais ao currículo da Historia do Mundo Contemporáneo:

EDUCACIÓN PARA A PAZ.

- Delimitar o concepto de paz mais alá da visión occidental herdada do termo “*pax romana*” (ausencia de conflitos bélicos entre Estados), considerando non como antítese da guerra, senón como termo oposto ao de violencia, onde a guerra si sería unha forma de violencia organizada.
- Delimitar o concepto de conflito, lonxe da súa identificación con algo negativo e violento, para consideralo como un proceso natural e consubstancial coa existencia humana en sociedade.
- Analizar conflitos sociais, reparando nos seus compoñentes básicos (persoas, procesos e problemas ou diferencias esenciais) e relacionalos co seu contexto temporal e espacial.
- Desenvolver as capacidades de toma de decisións e de resolución non violenta de conflitos, para axudar no desenvolvemento de condutas prosociais.
- Comprender a interdependencia mundial entre os países e a mundialización dos problemas sociais, para reparar na súa complexidade.
- Coñecer o contido básico da Declaración Universal dos Dereitos Humanos, a súa historia e a súa razón de ser na sociedade actual.
- Formar unha identidade universal desde o respecto e a afirmación da diferenza de etnias e culturas.
- Desenvolver a solidariedade entre os pobos, ao traveso do estudio e valoración dos desequilibrios socioculturais e económicos entre os Estados, con atención especial situación do Terceiro Mundo.
- Coñecer as bases do sistema democrático e as súas características concretas, a través da análise da Constitución vixente.
- Desenvolver competencias dialogantes que predispoñen ao acordo xusto e participación democrática.
- Tomar decisións ante un conflito, tendo en conta os puntos de vista e as necesidades de todos os implicados.
- Desenvolver na vida cotiá comportamentos coherentes cos principios e as normas que defenderon persoalmente.

Trátanse estes apartados en todas as unidades do programa de xeito intenso.

EDUCACIÓN PARA A SAÚDE E A CALIDADE DE VIDA. EDUCACIÓN SEXUAL.

- Considerar a saúde como estado de benestar xeral (físico, psíquico e social) ao que todo ser humano ten dereito a aspirar para poder gozar dunha mellor calidade de vida.
- Coñecer, desde unha perspectiva histórica e xeográfica, a ampla gama de hábitos culturais relacionados coa alimentación, a hixiene, as enfermidades; así como a evolución que se pode observar ao longo da historia da humanidade.
- Coñecer as consecuencias individuais e colectivas de hábitos alimenticios inadecuados, costumes desfavorables para conservar un bo estado de saúde e rexeitar pautas de comportamento que non conduzan a adquisición dun benestar xeral.
- Considera-la sexualidade na súa dimensión biolóxica, emocional e social, apreciando os papeis sexuais feminino e masculino no exercicio da sexualidade como actividade de plena comunicación entre as persoas.
- Reflexionar sobre os propios hábitos e aplicar na propia vida cotiá e no contorno familiar e comunitario os hábitos culturais que potencien unha mellor saúde e calidade de vida.

Estes temas desenvólvense especialmente nos apartados 1.1.,1.2., e na unidade 4.

EDUCACIÓN PARA A IGUALDADE ENTRE OS SEXOS.

Comprender a diferenza entre sexo e xénero; o primeiro como categoría biolóxica e o segundo como construción sociocultural que define as diferenzas emocionais e intelectuais, os comportamentos e os papeis masculinos e femininos que cada sociedade asigna a mulleres e homes.

- Estudiar os fenómenos e procesos sociais, incorporando a economía doméstica e a historia do papel da muller e incluír o feminismo entre os proxectos éticos contemporáneos.
- Recoñecer os trazos sexistas que se atopan nas interpretacións dos feitos sociais e na mesma documentación.
- Incorporar nos seus traballos unha visión non sexista e adoptar actitudes na vida escolar, familiar e social que favorezan a igualdade de oportunidades entre os sexos.

Abórdanse estes temas en todas as unidades.

EDUCACIÓN AMBIENTAL.

- Comprender o medio natural como sistema e reparar na importancia da interrelación e mutua dependencia dos elementos, tanto naturais coma antrópicos.
- Adquirir un dominio das escalas temporais e espaciais suficientemente amplo como para poder tomar conciencia das consecuencias a curto e longo prazo de calquera intervención no medio.
- Afondar no coñecemento do medio, facendo especial, énfase nas nocións de enerxía, equilibrio, crecemento, economía, orde, cooperación, etc.
- Analizar as manifestacións da intervención humana desde o punto de vista da súa incidencia no medio natural.
- Adquirir unha visión histórica da evolución da actividade antrópica e da súa

repercusión ambiental, especialmente ligada obtención e xestión da enerxía.

- Analizar os problemas ambientais baixo un esquema multifactorial e contextualizado, evitando interpretacións excesivamente xeralizadoras e posicións dogmáticas.
- Abordar problemas referidos ao contorno e formular posibles estratexias de solución.
- Saber desenvolver estudos ambientais mediante a obtención, selección, tratamento e comunicación axeitada da información.
- Adoptar na súa vida cotiá actitudes coherentes coa defensa do medio natural.
- Defender a necesidade de cooperación social en relación á xestión ambiental, no ámbito local, nacional e internacional, e adoptar unha actitude de colaboración activa.

Aínda que estas problemáticas deben tratarse en todos os temas, as unidades 1 e 4 resultan especialmente axeitadas.

EDUCACIÓN DO CONSUMIDOR.

- Adquirir conciencia de consumidor e actuar en consecuencia, coñecendo os seus dereitos e responsabilidades.
- Coñecer a existencia e o contido básico da lei para a defensa dos consumidores e usuarios.
- Desenvolver habilidades para a toma de decisións e actuar como consumidores responsables. Esixi-la fabricación de produtos cada vez mis duradeiros, menos contaminantes e de doada reciclaxe.
- Confeccionar orzamentos e elaborar estratexias en función dos presupostos que favorezan o aforro e a xestión mais axeitada dos recursos no ámbito familiar, local, autonómico e estatal.

Estes temas deben atenderse particularmente nas unidades 1 e 4.

EDUCACIÓN PARA O LECER.

- Comprender o lecer desde unha perspectiva histórica como unha conquista social que se deriva da diminución da xornada laboral e a disposición de mis tempo libre.
- Potenciar na vida cotiá o acceso aos mundos da información: cine, vídeo, libros, multimedia... proporcionando ao individuo unha panorámica mais ampla do mundo no que se vive.
- Reflexionar e actuar no noso tempo de lecer respectando o medio natural e social no que se vive.

Atenderase fundamentalmente nas unidades 1 e 4.

EDUCACIÓN MORAL E CÍVICA.

- Considerar os códigos éticos mais alá dun código normativo social ou relixioso e advertir a necesidade de elaborar criterios morais propios, razoados, solidarios e non suxeitos a simples esixencias externas.
- Desenvolver estruturas universais de xuízo moral que permitan a adopción de principios como a xustiza e a solidariedade.
- Coñecer os sistemas éticos e morais mais relevantes da actualidade e do pasado, que teñen unha incidencia na sociedade actual.

- Recoñecer nos dilemas actuais da humanidade a súa razón ética e moral.
- Analizar conflitos e valores e elaborar solucións baseadas no diálogo e no respecto.
- Discutir dilemas morais, empregando razoamentos que estean abertos ao diálogo e aceptación doutros puntos de vista.

En canto a este apartado debe tratarse de xeito constante ao longo de todo o temario.

1.10 Actividades complementarias e extraescolares

-As visitas extraescolares constitúen unha prolongación da aula fóra do recinto escolar, e esixirán igualmente do alumnado unha actitude de traballo e de corrección no seu comportamento. Os alumnos e alumnas deberán acudir a elas co material que a profesora indique e elaborar a posteriori da visita o traballo que a docente determine, para avaliar o aproveitamento da saída por parte do alumnado.

Aqueles alumnos e alumnas que manteñan unha actitude disruptiva na aula ou manifesten coa súa falta de traballo un desinterese absoluto pola materia, poderán seren excluídos das saídas. Estas saídas non poderán seren entendidas en ningún caso polo alumnado como momentos de recreo ou vacación.

Será en calquera caso a marcha do curso a que determine a posibilidade de realización dalgunha saída, que terá por obxecto sempre aproveitar exposicións, conferencias, museos, ou espazos artísticos, históricos ou naturais directamente relacionados cos contidos que traballaremos neste curso.

-Como actividade complementaria proporemos ao alumnado a realización dun traballo que terá como marco a propia Historia Local do Concello de A Pobra. Aproveitando fontes orais -mediante enquisas- materiais privados -fotos, documentos textuais, etc- a xeografía urbana, trataráse de descubrir a implicación do propio entorno –físico e humano- no devir histórico obxecto de estudo a nivel global. Nunha única actividade poderemos fundir aspectos como a Historia local, a Historia oral, o uso das TIC, o tratamento dos temas transversais, o método de traballo histórico, e conseguir unha asimilación dos contidos que faga ao alumnado sentir o saber histórico como algo vivo, útil e do que todos formamos parte.